

АНТОН БРАЩАЙКО

Про Михайла і Глія Бращайків вийшла величезна кількість праць. І дійсно, з іменами цих політичних і культурних діячів крам справедливо пов'язують національне відродження закарпатських українців у міжвоєнний період. Вони залишалися переконаними українцями, прихильниками української національної ідеї від Всезакарпатського з'їзду 21 січня 1919 р. до проголошення незалежності Карпатської України в березні 1939 р. Однак, чомусь обходять мовчанкою третього брата Бращайків – Антона, відомого на той час лікаря. 23 червня 1938 р. в "Новій свободі" був поміщений некролог "Др. Антін Бращайко", в якому словічалося: "Ужгород, 22.УІ. Сьогодні після ІІ години в ординації ужгородської робітничої каси хорих нагло перестало бити серце нашого широкого патріота д-ра Антіна Бращайка. Вмер на пості свого звання. Перед тим декілька хвилини ще усміхався, як завжди, ще говорив, аж ось невмолима смерть скосила його". "Нова свобода" відзначала, що А.Бращайко "був щирим українським патріотом на ділі. Не було такого патріотичного почину, в користь якого він був не приніс матеріальної жертви. Ще в молодечих роках, будучи в Будапешті студентом, у часі революції організував наших студентів-медиків. Не лишень його рідня, не тільки брати д-ри Глій і Михайло Бращайки й сестри вболівали його передчасною смертю, але весь український загаль".

24 червня 1938 р. в "Новій свободі" була опублікована стаття некролог Степана Ключурака "Над відкриттям могилою приятеля". А.Бращайко, на глибоке переконання керівника Гуцульської республіки, "був надією нашого свідомого громадянства. І хоч не брав участь в щоденному брудному політичному житті, був він гарячим нашим патріотом, якого не тільки цікавило все, що твориться в нашому національному русі, але всуди був він там, де треба було матеріальної підмоги". С.Ключурак звернув увагу на послідовність і національну свідомість А.Бращайка, який "був одним із тих, який нашим делегатам 4 грудня 1918 року на дворці в Будапешті на груди причіпував синьо-жовті ленточки. Тим він, як молодий студент, рівночасно назначував нашим делегатам, що наш народ має йти новими дорогами до свого визволення. І він, як вірний син народу, дійсно від перших початків тою дорогою йшов і ніколи з неї не забочував".

Пригадуючи події 1918–1919 рр. на Закарпатті, С.Ключурак констатував: "У революції, коли над долею нашого народу нависли чорні хмари, гуцули шукали зв'язки з сім'єю Бращайків, ми з приятелем Німчу-

ком прибули переодягнені в селянську одіж Хущини до Нанкова. Наш Антін радів тим, що ми не хочемо підлягти ворожій силі. Він нас уghostив, скрив і потім вів стежками, дорогами, щоб ми могли безпечно пробратися до наших братів назад в Галичину. У ті часи, це було для нього великом відвагом, за такий викон грозила шибениця". Однак, в першу чергу, Антон Брашайко залишався лікарем, який "на своєму пості для тих найбільш необхідних верств нашого народу виконає свій патріотичний обов'язок. І дійсно він своєю працею виконував, був загально облюбленим, там, де тільки міг й мав спроможність, помагав і вірно служив своєму народові".

24 червня 1938 р. понад п'ять тисяч ужгородців проводили в останню путь широкого українського патріота Антона Брашайка. Газета "Нова свобода" писала: "Похорон відправляв цегольнянський капелан о.Пушкеш за співу хорів: цегольнянської церкви під проводом фох. учит. Куцина, Спів муз. т-ва "Бандурист" - Аркаса, й ужгородських семінаристів - інж. Петрівського. Прашали покійного зворушливими словами: др.Е.Швенда в імені соціально-асекураційних установ, др. В.Німець у імені лікарської комори, др. Фединець у імені приятелів лікарів, Михайло Карбованець за Підкарпатську футбольну жупу й др. Микола Долинай за СК Русь Ужгород. Прибула рівнож гуцульська делегація з Ясіня під проводом одного з братів Клемпушів. Безліч вінків та цвітів вкрили вщерть передчасну могилу сина Підкарпаття".

Сподіваємось, що цей скромний нарис про Антона Брашайка стане тільки початком у всебічному висвітленні життя і діяльності цієї унікальної і неординарної особистості.